



Ιστορία Ελληνικού και Ρωμαϊκού Δικαίου

Ενότητα 5: Η πολιτεία των Αθηναίων

Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη
Νομική Σχολή



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.





ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ενότητα 5^η

Η πολιτεία των Αθηναίων



Περιεχόμενα

A. Δράκων (621 π.Χ.)

B. Σόλωνας (594 π.Χ.)

Γ. Κλεισθένης (508 π.Χ.)

Δ. Η μεταγενέστερη εξέλιξη

E. Διαίρεση των κατοίκων

- Οι πολίτες
- Οι μέτοικοι
- Οι δούλοι

ΣΤ. Οι πολιτειακές αρχές

- Οι άρχοντες
- Η Βουλή
- Η εξ Αρείου Πάγου Βουλή
- Η εκκλησία του Δήμου

Z. Η απονομή της Δικαιοσύνης

- Οι «φονικάί δίκαι»
- Τα φονικά δικαστήρια
- Η Ηλιαία



Δράκων (621)

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, 4:

«μετὰ δὲ ταῦτα χρόνου τινὸς οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἐπ' Ἀρισταίχμου ἄρχοντος, Δράκων τοὺς θεσμοὺς ἔθηκεν: ἡ δὲ τάξις αὐτοῦ τόνδε τὸν τρόπον εἶχε. § 2 ἀπεδέδοτο μὲν ἡ πολιτεία τοῖς ὄπλα παρεχομένοις...»



Σόλων (594)

Πλούταρχος, Σόλων 12, 1- 4 (απόδοση):

Το Κυλώνειο άγος τάραζε ήδη την πόλη προ πολλού, από τότε που ο άρχων Μεγακλής έπεισε εκείνους που είχαν συνωμοτήσει μαζί με τον Κύλωνα και είχαν καταφύγει ικέτες στο βωμό της θεάς, να κατέβουν στην πόλη για να δικαστούν. Αυτοί τότε έδεσαν κλωστή στο άγαλμα και την κρατούσαν, αλλά όταν έφτασαν κοντά στις σεμνές θεές κόπηκε η κλωστή μόνη της, και τότε ο Μεγακλής μαζί με τους συνάρχοντές του όρμησαν και τους συνέλαβαν, γιατί δήθεν η θεά αρνείτο την ικεσία. Άλλους λιθοβόλησαν έξω από το ιερό, άλλοι προσέφυγαν στους βωμούς [...]. Εκείνη την εποχή η διχόνοια είχε κορυφωθεί και ο λαός ήταν διαιρεμένος. Τότε ο Σόλων, που ήταν ήδη ένδοξος, επενέβη μαζί με τους προκρίτους των Αθηναίων και με παρακλήσεις και συμβουλές έπεισε τους λεγόμενους εναγείς να υποβληθούν σε δίκη..



Αναγραφή αθηναϊκών νόμων

- Μετά την κατάλυση της ολιγαρχίας του 411 π.Χ. και αυτής του 404 π.Χ. έγινε προσπάθεια αναθεώρησης και καταγραφής των νόμων στην Αθήνα. Η προσπάθεια αυτή κατέληξε το 403 στη γνωστή «αναγραφή» των αθηναϊκών νόμων, κυρίως αυτών του Σόλωνα και του Δράκοντα.
- Από το 403 π.Χ. γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ «νόμου» και «ψηφίσματος».
- Νόμοι θεωρούνται κυρίως οι παλαιοί νόμοι της νομοθεσίας του Σόλωνα και του Δράκοντα, ενώ ψηφίσματα ήταν όλες οι αποφάσεις με ισχύ νόμου που ψηφίζονταν στην Εκκλησία του Δήμου και τη Βουλή.
- από το βιβλίο της Σοφίας Αδάμ – Μαγνήσαλη, *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα*. 5^{ος} και 4^{ος} π.Χ. αι., σελ. 5.



Φονικοί νόμοι Δράκοντος

- Πλούταρχος, Σόλων, 17, 1-2:

«πρῶτον μὲν οὖν τοὺς Δράκοντος νόμους ἀνεῖλε πλὴν τῶν φονικῶν ἅπαντας, διὰ τὴν χαλεπότητα καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιτιμιῶν. μίᾳ γὰρ ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ὄριστο τοῖς ἁμαρτάνουσι ζημία θάνατος, ὥστε καὶ τοὺς ἀργίας ἀλόντας ἀποθνήσκειν, καὶ τοὺς λάχανα κλέψαντας ἢ ὀπώραν ὁμοίως κολάζεσθαι τοῖς ἱεροσύλοις καὶ ἀνδροφόνοις, § 2: διὸ Δημάδης ὕστερον εὐδοκίμησεν εἰπὼν ὅτι δι' αἵματος, οὐ διὰ μέλανος, τοὺς νόμους ὁ Δράκων ἔγραψεν. αὐτὸς δ' ἐκεῖνος, ὡς φασιν, ἐρωτώμενος διὰ τί τοῖς πλείστοις ἀδικήμασι ζημίαν ἔταξε θάνατον, ἀπεκρίνατο τὰ μὲν μικρὰ ταύτης ἄξια νομίζειν, τοῖς δὲ μεγάλοις οὐκ ἔχειν μείζονα.»

- απόδοση:

Μια ποινή οριζόταν για όλους εκείνους που διέπρατταν αδίκημα, ο θάνατος, έτσι ώστε καταντούσε να θανατώνονται και εκείνοι που καταδικάζονταν για οκνηρία, και κάποιος που έκλεψε λάχανα ή οπωρικά να τιμωρείται το ίδιο μ' εκείνον που διέπραξε ιεροσυλία ή φόνο. Γι' αυτό και ο Δημάδης αργότερα έγινε διάσημος από μια φράση που είπε, ότι ο Δράκων έγραψε τους νόμους του με αίμα και όχι με μελάνι. Ακόμη και ο ίδιος, καθώς λέγεται, όταν κάποτε ρωτήθηκε για ποιο λόγο όρισε ως τιμωρία το θάνατο για όλα τα αδικήματα, αποκρίθηκε πως έκρινε τα μικρά άξια γι' αυτή την ποινή, ενώ δεν έβρισκε βαρύτερη για τα μεγάλα.



Ηλιαία

- *«Τον 6^ο, 5^ο και 4^ο π.Χ. αιώνα οι Αθηναίοι ανέπτυξαν [...] ένα περίτεχνο σύστημα δίκης με ενόρκους. Ήταν ένα από τα πιο δημοκρατικά συστήματα που έχουν υπάρξει ποτέ και ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα τους στην οργάνωση της κοινωνίας».*

D. M. MacDowell, Το Δίκαιο στην Αθήνα των κλασικών χρόνων, μτφρ. Γιώργου Μαθιουδάκη, Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2009, σελ. 18.



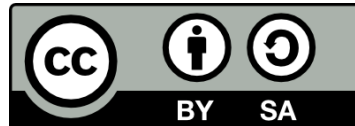
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη. «Ιστορία Ελληνικού και Ρωμαϊκού Δικαίου. Η πολιτεία των Αθηναίων». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS520/>.



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>





Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Διαμαντοπούλου Μαριάνθη-Ελένη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2013-14

